

Марија Тодоровић

РАЗМИШЉАЊА О РОМАНУ „СТРАНАЦ“ (АЛБЕР КАМИ)

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. БЕЛЕШКА О ПИСЦУ.....	5
3. „МИТ О СИЗИФУ“.....	6
4. ФИЛОЗОФИЈА АПСУРДА.....	7
5. ЛИК МЕРСОА.....	8
6. ЗАКЉУЧАК.....	15
7. ЛИТЕРАТУРА.....	17

УВОД

Филозофско-психолошки роман Албера Камија „Странац“ је, засигурно, један од најзначајнијих приказа филозофије егзистенцијализма. На први поглед необичан и збуњујући, овај роман наводи читаоца да дубље зађе у психологију протагонисте Мерсоа, чија личност нам се на први поглед може учинити антипатичном али несумњиво интригантном.

Два разлога утицала су да се определим за ову тему. Наиме, одувек ме је занимала књижевност двадесетог века, поготово књижевност која се бави психологијом човека, па ме је отуда привукла тематика овог романа. Други разлог је тај што ме је сама Мерсоова природа заинтриговала, испрва ми се учинивши толико једноставном да је баш та једноставност пробудила радозналост у мени. Треба поменути и то да је Ками мајсторски приказао своје разумевање људске психе, учинивши главног јунака недокучивим, али у исто време зачуђујуће блиским просечном читаоцу. Иако сам се неретко згражавала над Мерсоовим запажањима, понекад бих у његовом лику назрела одраз себе саме, што би ме навело на преиспитивање. Тада бих помислила како, можда, Камијев јунак живи у неком облику у свима нама, попут вешто прикривеног алтер ега, кога се толико много ужасавамо.

Ово књижевно-уметничко дело први је и уједно најбољи роман Албера Камија, први пут објављен 1942. године на француском језику. Монотона атмосфера пуна отуђености и хладноће, изражена у роману „Странац“, савршено је одговарала том периоду људске историје. Услед сивила Другог светског рата свако људско биће било је суочено са осећајем немоћи, отуђености и изгубљености, а Камијев роман изашао је у право време, да додатно појача утисак о таквом свету.

Главни лик романа и уједно његов приповедач је младић Мерсо. Иако је роман писан у првом лицу, одмах можемо запазити да то нема нарочиту важност јер је присутно потпуно одсуство субјективности, осећања и унутрашњих дијалога, које читалац обично очекује у случају писања у првом лицу. Насупрот нашим очекивањима, Мерсо догађаје описује прецизно и хладно, као да се ради о нечијем туђем животу који није од нарочитог

значаја и о којем нема посебно мишљење. Радња романа смештена је у Алжиру и почиње Мерсоовим сазнањем о мајчиној смрти, а завршава се у ишчекивању његове властите смрти. Између ова два догађаја описан је, кроз разне ситуације, Мерсоов живот на основу којег читалац стиче увид у његову личност и о њој даје властити суд. Писац фокус ставља на међуљудске односе, то јест на хладан однос који Мерсо има према мајци, љубавници Марији, пријатељима, а касније непријатељима и тамничарима. Лик Мерсоа био је, несумњиво, предмет осуде многих читалаца, који су одмах осетили одбојност према том наизглед нељудском понашању. Међутим, када се пажљивије удубимо у роман, схватамо да се иза свих тих бизарности крије једна, у то време веома популарна, идеја – идеја апсурда.

О томе ће се детаљније говорити на наредним странама. Такође, подробније ћемо се упознати са личношћу Камијевог јунака, као и са самим писцем и поруком коју је хтео да пренесе. Рад ће у првом реду бити психолошки оријентисан, односно – биће усмерен на анализу главног лика Мерсоа.

Иако се само дело може учинити мрачним и збуњујућим, једно је сигурно: хладном и отуђеном Камијевом имагинаријуму светлост даје филозофска идеја апсурда, уз коју се намеће питање да ли је у свету лажних емоција и лицемерног добротинства заправо позитивно бити „странац“.

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Како бисмо се најбоље упознали са темом и идејом самог дела, као и са ликом Мерсоа, потребно је укратко проћи кроз пишчеву биографију са циљем да се, макар површно, упознамо са његовим животом и стваралаштвом, као и са идејама које је заступао.

Албер Ками (1913–1960) био је француски писац, филозоф и новинар. Рођен је у Алжиру, у сиромашној породици. У Паризу се настањује 1940. године, непосредно пре немачке окупације Француске. У то време придружио се француском покрету отпора као уредник забрањеног листа „Combat“. Након завршетка рата постаје заговорник левичарске политике која се противила тоталитарном систему Совјетског Савеза. Нобелову награду за књижевност добија 1957. године, а само три године након тога умире. У својим романима („Срећна смрт“, „Странац“, „Куга“, „Пад“), новелама (збирка „Изгнанство и краљевство“), есејима („Наличје и лице“, „Мит о Сизифу“, „Побуњени човек“) и позоришним комадима („Калигула“, „Неспоразум“, „Опсадно стање“, „Праведници“) Ками представља своју филозофију, кроз коју се супротставља како хришћанству тако и марксизму, замењујући религијске идеје идејом апсурда. Албер Ками је, у једном од говора одржаних након примања Нобелове награде, објаснио прецизан план по коме је писао своје књижевно и есејистичко дело. Он је имао жељу да изрази негацију у три вида: у романескном („Странац“), у драмском („Неспоразум“ и „Калигула“), и у идеолошком смислу („Мит о Сизифу“).

„МИТ О СИЗИФУ“

У циљу бољег разумевања романа на који се односи овај рад, треба поменути и идеју есеја „Мит о Сизифу“, чији је смисао близак смислу „Странца“. Есеј „Мит о Сизифу“ говори о недостатку смисла и вредности у свету који је одраз апсурда, као и о човековој немоћној борби да у таквом свету заузме своје несумњиво место. Ками у есеју говори о незадовољеној потреби за Богом, кога човек види као једну врсту извесности и сигурности. Међутим, недостатак Бога, према Камију, лишава човека наде у будућност и вечни живот али га истовремено и чини слободним да овај живот проведе како жели. Без Бога чија би правила морала бити испоштована, човек постаје апсолутни господар свог живота, постављајући сам вредности које сматра исправним и водећи се оним што му инстинктивно одговара. Такође, Ками читаоцу поручује да тајна среће лежи у прихватању бесмисла, кроз Сизифову казну, која не треба да буде доживљена као несрећа, већ задатак чије само испуњавање представља довољан смисао. Идеја је да живот постоји ради живота самог, а не ради неког великог, значајног циља који мора бити испуњен. Есеј „Мит о Сизифу“ одлична је почетна тачка за разумевање апсурда.

ФИЛОЗОФИЈА АПСУРДА

Апсурдизам је становиште повезано са егзистенцијализмом и нихилизмом, које своје корене вуче из деветнаестог века. Дански филозоф Серен Кјеркегор развио је сопствену егзистенцијалистичку филозофију у циљу да помогне разумевању људског суочавања са апсурдом. Касније је то постало основа егзистенцијалистичког покрета у Европи, који је изнедрио и апсурдизам.

Идеја апсурдизма односи се на човекову тежњу ка смислу у свету који је бесмислен и хаотичан. Апсурд проистиче из узајамне присутности света као таквог и човека који је само једна од немоћних карика тог света. Самим тим што је неизбежан, по Камију, апсурд треба да буде прихваћен. Међутим, прихватање апсурда не значи престанак трагања за смислом већ само помиреност са нелогичношћу света. Баш та „помиреност“ сматрана је путем ка слободи.

Битно је поменути Камијев однос, или можда пре однос апсурдизма, према веровањима. Наиме, он је сматрао да је испуњавање празнине веровањем погрешно зато што представља чин „избегавања апсурда“. Такође, сматрао је и да човек без обзира на одбацивање наде може живети испуњено и да то, штавише, доприноси његовој испуњености.

ЛИК МЕРСОА

Роман „Странац“ најбољи је приказ становишта апсурда. Кроз живот једног сасвим обичног припадника средње класе, Мерсоа, представљено је претходно поменуто прихватање апсурда и одбијање потчињавања наметнутим моделима понашања. Његов специфични карактер чини га различитим од осталих, налик бићу које је залутало у свет чија правила сматра бесмисленим. На основу тога се можемо сложити да је „Странац“ савршено прикладан назив за овакав роман.

Радња почиње Мерсоовим сазнањем о мајчиној смрти. Ово је прва ситуација у којој се сусрећемо са Мерсоовом равнодушношћу. Наиме, ту ситуацију он прима без реакције, са зачуђујућом хладноћом и незаинтересованошћу. Посебно јак утисак оставља сцена мајчине сахране, коју Мерсо доживљава као немилу дужност. Сахрану описује веома детаљно, али не на начин који је очекиван. Мерсо ни у једном тренутку не помиње своја осећања нити размишљања, већ сву пажњу усмерава на безначајне детаље, попут врућине у просторији, звукова који се чују у позадини и непознатих људи који сахрану присуствују. Како се касније помиње у роману, Мерсо предност даје чулним утисцима. Чини се као да је то једино на шта обраћа пажњу, у потпуности занемарујући свој унутрашњи свет који као да и не постоји. На самом почетку романа, Мерсо оставља утисак депресивне особе, иако то није права истина. У ствари, већ истог дана он се налази са љубавницом Маријом, са којом проводи време у биоскопу, гледајући комичан филм у којем искрено ужива. Како радња романа тече кроз однос са Маријом и пријатељима долазимо до изненађујућег закључка: Мерсо није ни најмање депресиван нити незадовољан својим животом. Штавише, чини се да му време проведено са појединим људима причињава задовољство, иако се за њих суштински не везује. На питање љубавнице Марије да ли је воли он одговара „да то ништа не значи“, али да мисли да је „по свој прилици“ не воли.¹ Током њиховог разговора о браку, Мерсо говори како се они

---

¹ Видети у: Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 60.

могу венчати, уколико она то жели. Сасвим је јасно да он на брак не гледа као на озбиљну ствар, што јој отворено ставља до знања. Након разговора, Марија закључује да је Мерсо особењак, али да га баш због тога и воли. Затим додаје како би он могао, из истог тог разлога, и да јој се згади. Иако Мерсоу њено присуство изузетно прија, између њих не постоји дубља емоција, већ само страст. Сличан однос има и са познаницима са којима се дружи искључиво из разоноде, иако му заправо не значе много. Занимљиво је то да Мерсо не покушава да сакрије хладноћу своје природе, већ отворено и искрено показује равнодушност, не марећи о утиску који оставља на људе. Иако зачуђена његовим крајње необичним понашањем, Марија са Мерсоом ни у једном тренутку не улази у конфликт, већ његово хладно понашање доживљава без љутње. У неким тренуцима чини се да Марију у извесној мери привлачи његова једноставност и емоционална дистанцираност. Такође, примећујемо и то да Мерсо говори мало и кратко, углавном дајући одговоре на питања која му постављају споредни ликови. Он увек изговара оно што му је на уму, не водећи рачуна о томе какву реакцију ће његов одговор изазвати код саговорника. Па ипак, он није одбачен од стране околине већ некако увек бива прихваћен такав какав јесте. Претпоставићемо да је његовим пријатељима, исто као и Марији, та оригиналност била донекле симпатична.

Једна ситуација јасно нам указује на то да Марија не узима за зло Мерсоову непосредност, која није ни најмање некултурна или зловна, већ искључиво детињаста. Наиме, у току једног Мерсоовог разговора са својом партнерком, он несмотрено коментарише лепоту девојака на шеталишту и пита Марију да ли то примећује, на шта она одговара да примећује и да га схвата. На Маријином месту, већина других девојака би Мерсоу свакако замерила ово несмотрено запажање. Међутим, она познаје Мерсоову нарав и његова збуњеност и простодушност јој се чак и допадају.

Кроз нове ситуације, осим емоционалне равнодушности, јасно је изражена и Мерсоова морална равнодушност. Један од многобројних примера за то је његова спремност да помогне познанику Ремону да се извуче из ситуације у коју је упао због насиља над љубавницом проститутком. Иако је Мерсо свестан тога да је Ремон подводач и насилник, без дилеме лажно сведочи у полицији како би се он из те ситуације извукао. Тај нечасни чин он спроводи искључиво из „другарске дужности“ а не из љубави према

пријатељу. Он и не помишља на добро и зло, нити му је битно шта ће од та два однети победу, уколико се то не одражава на њега самог. Из тога можемо закључити да је Мерсо потпуно лишен осећаја одговорности, а самим тим и осећаја кривице. Након што је, несрећним случајем, убио Арапина он се за тај поступак не осећа одговорним. Мерсо не показује жаљење за људским бићем чију је смрт сам изазвао и делује као да је у потпуности лишен осећања гриже савести. За њега живот представља само низ дешавања и чулних утисака који долазе и пролазе без неког дубљег смисла. Мерсо никада не размишља о будућности, а и прошлости се ретко кад присећа. Када и помисли на нешто из прошлости, на пример на однос који је имао с мајком, у њему се не јавља емоција изазвана сећањем. Једини предмет његовог потпуног интересовања јесте садашњи тренутак и оно што се чулима у том тренутку може осетити. Таква присутност Мерсоу даје способност коју ретко ко има, а то је да се опусти и ужива овде и сада, што је једна од његових ретких позитивних особина. Поред тога, постоји још једна позитивна особина која је веома изражена у Мерсоовом карактеру, а то је потпуна искреност, због које он на крају романа и страда.

Важно је напоменути да у Мерсоу постоји, сасвим очекивано, потпуни недостатак животних амбиција, што га чини још растерећенијим. Читалац присуствује једном разговору Камиевог јунака и његовог послодавца који му нуди премештај за Париз. На Мерсоово одбијање да промени начин живота, шеф му поручује да нема никакве амбиције. Интересантна су његова размишљања након разговора: „Више бих волео да га нисам озловољио, али нисам видео зашто бих мењао живот. Кад о томе добро размислим нисам био несрећан. Кад сам био студент, имао сам много таквих амбиција. Али кад сам морао да напустим студије, врло сам брзо схватио да то нема неког стварног значаја“.² Ово може да укаже на то да су у Мерсоу некада постојале амбиције које су убрзо угашене. Иако ништа више о томе није познато, можемо претпоставити да је тај догађај утицао на промену Мерсоовог живота. У којој мери је то утицало на њега остало је препуштено нагађањима.

Кључни моменат у књизи је поменуто убиство Арапина, након чега ток Мерсоовог живота бива измењен. Интересантно је то што се сам опис овог тренутка разликује од

---

² Каме, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 60.

других описа у књизи. Док су сви остали догађаји описани потпуно једноставно, јасно и са дозом трезвене хладноће, тренутак убиства Арапина описан је готово песнички. Врућина, одблесак сунца, за које се каже да је „ужарени мач“, небо које се „широм отворило да пролије огањ“³ – сви призори преувеличани су Мерсоовом визуелном халуцинацијом и његовим, по први пут измењеним, стањем свести. У таквом стању, Мерсо несвесно притиска окидач и убија Арапина, нарушивши тим једним хицем савршени мир тог места, а и свог, до тада безбрижног живота. Схвативши да је овим чином пореметио „изванредну тишину једне плаже“ на којој је био срећан⁴ Мерсо испаљује још четири хица у непомично тело, што представља збуњујући моменат за читаоца. Постоји више нагађања зашто је он то учинио, али ни за једно од њих не можемо рећи да је у потпуности тачно. Претпоставићемо да је Мерсо то учинио из немоћи, разљућен сплетом околности за који је свестан да је променио његов живот. Иако у шоку, изненађен оним што је урадио, Мерсо не показује кајање за свој поступак ни непосредно након убиства нити у наредном периоду.

Други део романа описује период суђења и Мерсоов боравак у затвору. Радња даље тече у смеру који може навести читаоца да стекне неку дозу симпатије или сажаљења према Камијевом јунаку, и то не зато што Мерсоово понашање постаје боље и симпатичније, колико из разлога што се понашање њему супротстављене стране (представника закона) чини веома антипатичним. У ствари, они представљају Мерсоову супротност, односно – то су људи који живе водећи рачуна о утиску који остављају, пратећи норме и правила који их неретко ограничавају, водећи се идејом да се налазе на „исправној страни“. Начин на који су они представљени само је резултат Мерсоовог субјективног доживљаја, од кога је очекивано да буде негативан, како због ситуације у којој се налази, тако и због супротности у којој се његова личност налази са њиховим. Занимљиво је да истражни судија и адвокат веће интересовање показују за Мерсоов однос с мајком него за сам злочин који је починио. Мерсо нерадо одговара на питања о убиству, са резервом и досађивањем, док на питања о мајци даје спремне и неочекиване одговоре. По први пут у роману, он изјављује да је „маму много волео“, па онда додаје да „то ништа

---

³ Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 72.

⁴ Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 72.

не значи“.⁵ Један претходни моменат у роману могао је такође указати на његова осећања према мајци – Мерсо је помислио на мајку док је слушао комшију Саламана како плаче за својим изгубљеним псом. Иако ништа више од кратке помисли није било поменуто, та сцена може навести читаоца да помисли како Мерсо подсвесно жали за мајком или можда осећа грижу савести зато што за њом не жали. Па ипак, тај моменат остаје неразјашњен.

На адвокатово упорно распитивање о Мерсоовим осећањима током сахране, како би у њима пронашао друштвено прихватљиве облике понашања, Камијев јунак даје незадовољавајуће одговоре. Он искрено признаје да није показивао жаљење нити је у себи осећао тугу и бол, али додаје да је мајку волео „као сваки човек“.⁶ Иако његове изјаве делују контрадикторно, као да су изговорене од стране две различите особе, у њима можемо пронаћи извесне логичности. Као и друге ситуације у Мерсоовом животу и ова указује на поменуту филозофију апсурда. Он је мајку у извесном смислу волео, иако сматра да љубав као таква нема значај, а њену смрт прихватио је као природан процес који се морао десити. Самим тим можемо рећи да Мерсо није био равнодушан према мајци, већ према њеној смрти. Исто тако, Мерсо говори како не осећа кајање због убиства Арапина, већ само извесну нелагодност. Оваква изјава може се схватити као показатељ храбрости Камијевог јунака који одбија да изговори лаж, чак и ако је та лаж оно што га може спасити од смрти. Мерсоово непоколебљиво избегавање лицемерног чина има у себи дозу пркоса и поноса, који му не дозвољавају да буде било шта друго од онога што он заправо јесте. Збуњујуће је то што Мерсо, за кога је познато да на прво место ставља сопствени интерес, овде изгледа као да не помишља да пређе преко свог „кодекса“, одбијајући да створи лажну слику о себи, иако је у могућности да то учини. Из таквог Мерсоовог става можемо закључити да он никада не излази из оквира свог природног понашања, чак ни по цену живота, што га чини још необичнијим.

Мерсо одбија да покаже кајање за оно што је учинио, чак и када му судија покаже распеће тражећи од њега покајање и питајући га: „Желите ли ви да мој живот изгуби сваки смисао?“⁷ Те речи на Мерсоа не остављају никакав утисак и он помишља да свако треба сам да брине о смислу свог живота, чудећи се постављеном питању. Овде видимо сукоб

---

⁵ Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 76.

⁶ Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 78.

⁷ Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 79.

две различita начина гледања на свет. С једне стране налази се религиозни човек који свој смисао страствено везује за ширење моралности, што доживљава као свој позив, док је са друге стране неверујући Мерсо, зачуђен чињеницом да његов живот може имати везе са смислом неког другог људског бића.

Последње поглавље у књизи посебно је интересно. Овде видимо Мерсоа у тренуцима унутрашњег сукоба. Иако смрт сматра неизбежном и природном појавом, он истовремено осећа жељу за животом, односно за површним задовољствима у којима је уживао. Заправо, на живот је гледао као на низ тренутака који човека могу испунити телесним уживањем и то му је било сасвим довољно да њиме буде задовољан. У његовом свету апсурда, појам испуњености и неиспуњености није постојао. Мерсо је дане проводио препуштајући се струји самог живота, не трагајући ни за чим и не очекујући ништа. Можемо закључити да је њему то у потпуности одговарало, што је изненађујуће с обзиром на претпоставку да свако људско биће има урођену потребу за нечим узвишеним и вечним. Јасно је и то да је Мерсо атеиста, као што је био и сам Ками. Он не верује у вечност и живот после смрти, па самим тим ни у циљ и смисао постојања. Одатле је логично закључити да у универзуму у којем не постоји Бог не постоји ни добро и зло. У недостатку вредности и антивредности настаје нека врста хаотичне слободе и апсурда, што је, по свему судећи, разлог Мерсоове моралне неосетљивости.

Разговор са свештеником који га посећује у ћелији у Мерсоу изазива револт и само га још више учвршћује у његовом отпору. „Живео сам на овај начин, а могао сам живети и на неки други. Чинио сам ово, а не оно. Нисам учинио ту и ту ствар, а учинио сам ону другу. Па шта?“⁸ – изговара Камијев јунак чврсто верујући да се сви његови поступци бришу у тренутку смрти, након које следи ништавило.

На крају романа видимо како Мерсо по први пут размишља о својој мајци: „На домаку смрти мама се сигурно осетила ослобођеном и спремном да све изнова проживи“.⁹ Никада до тада нисмо видели Мерсоа који покушава да докучи како се неко људско биће осећало у одређеном тренутку. Иако су оваква размишљања потпуно очекивана од стране једног човека, она су свакако изненађујућа уколико је тај човек Мерсо. Вероватно је страх

---

⁸ Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 114.

⁹ Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 115.

од смрти у њему пробудио људску природу и учинио га сличнијим свакој другој особи. Колико год различити били, сви смо једнаки пред лицем смрти. Мерсо додаје да би радо и он сам све изнова проживео, чиме потврђује нашу претпоставку да је живот веома волео. Чекајући застрашујућу будућност, Мерсо повремено чезне за Маријом али не за њом као целовитом личношћу, већ само за њеним физичким телом. Он претпоставља да је она вероватно нашла другог, али због тога ни најмање не жали. Постепено, њена слика бледи у његовој глави, по правилима изреке „далеко од очију, далеко од срца“. Примећујемо и то да Мерсо звукове и мирисе, као и светлост, који улазе кроз његов прозор, описује готово песнички, што је од њега неочекивано. Бродске сирене „оглашавале су полазак у један свет који ми је сада заувек постао равнодушан“, помишља Мерсо.¹⁰

У последњим редовима романа, Мерсо се нада да ће на дан његовог погубљења бити много гледалаца и да ће га они дочекати са повицима мржње. Ово можемо повезати и са догађајем из Библије, када је Исус, Син Божији, иако потпуно недужан у страдање испраћен узвицима мржње. Између ова два страдања може се направити паралела. Исус је страдао за истину, исто као што ће Мерсо stradати за своју, омрзнут и одбачен од стране друштва. Иако се Мерсоова истина налази у потпуној супротности са хришћанском истином, сам чин страдања је оно што их у извесном смислу повезује.

---

¹⁰ Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982, 115.

ЗАКЉУЧАК

Идеја романа „Странац“ је, у првом реду, приказ односа између човека и света. Човек је призма кроз коју свет може бити доживљен на мноштво различитих начина, а то је, у случају Камијевог јунака, свет бесмисла и отуђености. Филозофска идеја романа оставља јак утисак на читаоца, показујући му другачији поглед на реалност и отварајући вечито постављано питање смисла.

Јунак овог романа живи у свима нама. Наиме, Мерсо са собом носи одређени симболички смисао. Он представља слободан, аутентичан и самодовољан део човекове природе, који је грешан и ослобођен осећаја одговорности и кривице. То је онај бунт у човеку који се бори са свим нормама и начелима, који на њега делују ограничавајуће, настојећи да потисну његову грешну природу која је саставни део једне личности. Исто тако, Мерсо представља и апсолутну искреност, бесрамност и пркос према свему што сматра наметнутим и противприродним. Ово је човек који живи ради живљења, који је сам себи и слуга и господар, ослобођен страха од неке више силе. Са друге стране, као противтежа првог, Камијевог „ја“ у нама се налази и друго „ја“. Друго „ја“ је божански и узвишени део наше природе који постоји ради идеала а не ради себе самог. Оно обухвата сва морална начела и кодексе, осећај припадности нечему или некоме, однос према нормама и правилима. За разлику од првог „ја“, ово друго нас у поступцима и жељама може зауставити, понекад чак и застрашити, али и дати наду и идеју вечног живота. Из тог разлога можемо људско биће сматрати скупом противречности, а његову природу двоструком и подељеном. Ми нисмо ликови из романа, већ прави људи. Самим тим, наша личност је далеко сложенија од Мерсоове, у којој не постоји унутрашњи сукоб. Без тог сукоба, наш живот не би имао динамику а наша личност била би ограничена на само једно виђење реалности, као што Мерсо није био у стању да спозна ништа друго осим апсурда. Иако је Ками имао за циљ да фокус стави искључиво на филозофију апсурда ми можемо роман гледати на начин који је приближнији „стварном човеку“, чија природа не може бити апсолутна.

Иако не сматрам исправним могућност допуштања идеји апсурда да победи у унутрашњем сукобу људског бића, у њој можемо пронаћи и позитивне елементе, као што их можемо пронаћи и у самом Мерсоу – њеном апсолутном представнику. Ако занемаримо негативне Мерсоове особине (под негативне подразумевам морално неисправне) јасније можемо видети његову детињасту искреност и оригиналност за којима већина нас потајно чезне. Иако Мерсоу можемо много шта замерити, он поседује једну особину на којој би му многи позавидели, а то је храброст. Наиме, често затичемо себе како маштамо о томе да будемо храбри, толико храбри да се отргнемо туђој истини и следимо сопствени пут. Некада једина наша жеља буде да ослободимо свој прави идентитет и да се понашамо онако како нам у том тренутку срце налаже, па макар се то понашање чинило себичним и непослушним. Колико смо се само пута изгубили у мору сопствених лажи, колико пута пустили неискрену сузу или развукли усне у лажан осмех. Врло често, наше речи се налазе у потпуној супротности у односу на оно што осећамо. То лицемерје само је један од услова за преживљавање у друштву које вреднује форму више него суштину. У једном таквом окружењу, које као да се својим крутим формалностима подсмева људском бићу, Мерсоову искреност и природност можемо схватити и као облик невиности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Dimić, Ivan, *Pristup romanima Albera Kamija*, Naučna knjiga, Beograd, 1970.
2. Jovanović, Vesna, *Stranac: čovek koji odbija da učestvuje u „društvenoj igri“*; kultivisise.rs/alber-kami-stranac/ (сајту приступљено 1. 4. 2023.)
3. Ками, Албер, *Странац*, Просвета, Нолит, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982.
4. Kami, Alber, *Mit o Sizifu*, Paideia, Beograd, 2008.
5. Лебек, Морван, *Ками*, Матица српска, Нови Сад, 1997.
6. Milošević, Nikola, *Antropološki eseji*, Nolit, Beograd, 1978.
7. Milutinović, Zoran, *Susret na trećem mestu*, Geopoetika, Beograd, 2006.

